

BU SAYIMIZDA

Vətənə arxa olan igidlərimizə arxadır dənizçilər

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC (ASCO) Novruz bayramı ərzində Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinə səfər təşkil edib. Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının tələbələrindən də iştirak etdiyi səfər çərçivəsində öncə Füzuli rayonunun ərazisində aprel şəhidlərinin xatirəsinə ucaldılmış abidə ziyarət olunub, şəhidlərin ruhuna ehtiram ifadə edilib.

Səh. 2

Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu ilə bağlı iclas keçirilib

Gürcüstanın paytaxtı Tbilisidə Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun inkişafı üzrə işçi qrupun görüşü keçirilib.

Toplantıda Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə, Qazaxıstan, Gürcüstan, Ukrayna və Polşadan olan dəniz yolu və dəniz nəqliyyatı şirkətlərinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Səh. 3

31 MART AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIMI GÜNÜDÜR

Azərbaycanlılara qarşı zaman-zaman soyqırımı hadisələri, o cümlədən 1918-ci ildəki soyqırımı törədilib və təəssüf ki, beynəlxalq miqyasda heç vaxt tarixi qiymətini almayıb.

Səh. 4

Sərhəd tanımayan erməni qəddarlığı

Sən hardasan, İlahi? Günahımız nədir, Allahım? Başımıza gətirilən müsibətlərdən xəbərin yoxdurmu? Xain xislətli bir millətin bizim əzəli torpaqlarımızda nə işi? Nə vaxtadək ermənilər və havadarları tərəfindən repressiyalara, gizli, açıq soyqırımlara məruz qalacağıq? Sasimizi eşitməyənlərin niyə eşitmək istəmədikləri bizə oxşadın bəllidir. Sən niyə sasimizi eşitmərsən, İlahi?

Səh. 5

"Müasir dənizçilik dünyasına baxış"

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin (ASCO) Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasında tələbələr üçün "Müasir dənizçilik dünyasına baxış" mövzusunda seminar keçirilib.

Səh. 6

İyirmi birinci tura "Zirə"-"Səbail" görüşü ilə start veriləcək

Futbol üzrə Azərbaycan Topaz Premyer Liqasının XXII turunun oyunlarının vaxtı müəyyənləşib.

Səh. 8

Bildiyiniz kimi, bu gün Azərbaycan islahatların yeni mərhələsinə qədəm qoyub. İslahatlar hərtərəflidir. İqtisadi islahatlar bizə imkan verir ki, əlavə gəlirlər əldə edilsin və büdcə gəlirlərimiz artıb. Bu ilin yanvar-fevral aylarında büdcə daxilolmaları 150 milyon manat səviyyəsində artıb. Bu, bizə imkan verir ki, həmin vəsaiti sosial layihələrə yönəldək. Qeyd etdiyim kimi, ciddi islahatlar üzərində işlər keçən il prezident seçkilərindən sonra başlamışdır. Bu gün isə çox ciddi sosial paket təsdiqləndi və bu sosial təşəbbüslər nəticəsində 3 milyondan çox insan öz maddi vəziyyətini, maliyyə vəziyyətini yaxşılaşdırmış olur. Bildiyiniz kimi, minimum əməkhaqqı və minimum pensiya təxminən 40 faiz artmışdır. Sosial müavinətlər təqribən orta hesabla iki dəfə artmışdır. Köçkünlərə verilən müavinət 50 faiz artmışdır. Tələbələrin təqaüdləri, şəhid ailələrinə verilən müavinətlər, digər sosial ödənişlər artıb. Çoxmənzilli binaların sənədləşdirilməsi ilə bağlı müvafiq Fərman imzalanıb. Problemlı kreditlərin həlli ilə bağlı çox ciddi Fərman imzalanıb. Onu deyərək bilərəm ki, bu Fərmanın dünyada bənzəri yoxdur və bu Fərman 800 min insanı əhatə edir. Yəni, Azərbaycan dövləti bir daha göstərir ki, öz vətəndaşının yanındadır.

Bizim iqtisadi gücümüz artıqca sosial məsələlər daha da geniş miqyasda öz həllini tapacaqdır. İqtisadi artım isə göz qabağındadır. Bu ilin iki ayında ümumi daxili məhsul 3 faiz artmışdır. Bu, son illər ərzində ən yüksək göstəricidir. Sənaye istehsalı 4,6 faiz artmışdır. Bu da yaxşı göstəricidir. Ancaq ən böyük artım qeyri-neft sektorunda sənaye istehsalına aiddir. Burada artım 15,5 faizdir. Hesab edirəm ki, bu, dünya rekordudur və son illər ərzində aparılan düşünülmüş ciddi iqtisadi islahatlar siyasətinin nəticəsidir. İslahatlar dərinləşəcək. İslahatlara al-

ternativ yoxdur. Siyasi islahatlar, iqtisadi islahatlar, sosial sahədə islahatlar, məhkəmə-hüquq sistemində islahatlar, - artıq müvafiq göstəricilər verilib və sonadlar paketi hazırlanır, - təhsil, səhiyyə sahələrində, hər bir sahədə, Azərbaycan yeni dövrə qədəm qoyub. Azərbaycan yeniləşir, Azərbaycan güclənir və müasirləşir. Biz dərin milli-mənəvi köklər üzərində

güclü dövlət qurmuşuq. Azərbaycan tarixdə heç vaxt indiki qədər güclü olmamışdır. Ancaq o demək deyil ki, əldə edilmiş bu nailiyyətlərlə kifayətlənməliyik. Əldə edilmiş nailiyyətlər bizi gələcəyə daha da nikbinliklə baxmağa həvəsləndirir, buna səvəq edir.

Mən tam əminəm ki, bu ili biz uğurla başa vuracağıq. Bundan sonra Azərbaycan yalnız və yalnız inkişaf və tərəqqi yolu ilə gedəcək, vətəndaşların sosial vəziyyəti ilə dən-İLƏ yaxşılaşacaq.

İlham Əliyev, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (Novruz bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrikindən)

NƏSİMİNİN 650 İLLİYİ RƏNGARƏNG TƏDBİRLƏRLƏ QEYD OLUNACAQ

Böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsimi (1369-1417) klassik Azərbaycan poeziyasında öz dəst-xətti ilə seçilib, anadilli poeziyamızın inkişafında müstəsna xidmətləri olan söz ustasıdır. Nəsimi yaradıcılığında insanın əzəməti, şəxsiyyətin azadlığı və məhəbbət ideyası mühüm yer tutur. Onun müxtəlif ideyalarla zəngin bədii irsi özündən sonra gələn Azərbaycan şairlərinin yaradıcılığına və bir sıra xalqların bədii-ictimai fikrinin inkişafına güclü təsir göstərib.

Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə bu il İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 650 illiyi müxtəlif tədbirlərlə qeyd olunur. Həmçinin dövlət başçısının daha bir Sərəncamı ilə 2019-cu il ölkəmizdə "Nəsimi ili" elan edilib.

Dövlət başçısının İmadəddin Nəsiminin yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncamının icrasını təmin etmək məqsədilə Mədəniyyət Nazirliyinin əmri ilə tədbirlər planı hazırlanıb.

Nazirlikdən bildirilib ki, tədbirlər planında şəhər (rayon) mədəniyyət müəssisələrində Nəsiminin 650 illik yubileyinə həsr olunmuş ədəbi-bədii gecə, konfrans, dəyirmi masa, seminar, kitab sərgisi, bədii qiraət və rəsm müsabiqələrinin keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Xatırladaq ki, görkəmli şairin 650 illik yubileyi öncəsi, ötən il ədəbi-mədəni mülhədə geniş rezonans doğuran əhəmiyyətli bir layihə - Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Nəsimi - şeir, sənət və mənəviyyət festivalı keçirilmişdi. Bu il təşkil ediləcək "Nəsimi - şeir, incəsənət və mənəviyyət" II Beynəlxalq festivalı yubiley ilinin ən yaddaqalan tədbirlərindən olacaq.

Heydər Əliyev Sarayında şairin yubileyinə həsr olunan tədbirlər çərçivəsində musiqi kollektivləri və solistlərin iştirakı

ilə bədii-musiqili gecə keçiriləcək.

Görkəmli bəstəkar Fikrət Əmirovun "Nəsimi dastanı" xoreoqrafik poeması əsasında konsert-tamaşa Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında və UNESCO-nun baş qərargahında nümayiş olunacaq. Həmçinin beynəlxalq sərgilərdə nümayiş etdirilməsi məqsədilə qeyd olunan tamaşanın rəqəmsallaşdırılması da həyata keçiriləcək. Bundan əlavə, Xalq artisti Fırəngiz Əlizadənin "Nəsimi" xoreoqrafik tamaşasının Azərbaycan, Rusiya, Almaniya və Türkiyədə və TÜRKSOY təşkilatında nümayiş təşkil ediləcək. Bu tamaşanın da rəqəmsallaşdırılması nəzərdə tutulur. TÜRKSOY təşkilatında da yubiley tədbirləri keçiriləcək.

Almaniyanın Frankfurt və Türkiyənin İstanbul şəhərlərində ənənəvi beynəlxalq kitab sərgilə-

rində Nəsiminin yubileyinə həsr olunmuş tanıtım tədbirlərinin keçirilməsi planlaşdırılıb.

Beynəlxalq Muğam Mərkəzində qədim musiqi alətlərinin və sufi musiqisi elementlərinin müşayiəti ilə Nəsiminin qəzəllərindən ibarət muğam konserti təşkil ediləcək. Azərbaycan Dövlət Yuğ Teatrında isə Nəsiminin qəzəlləri əsasında "Haqq mənam" adlı ədəbi-bədii kompozisiya nümayiş olunacaq.

Şairin əsərlərinin Azərbaycan və xarici dillərdə çap olunması, eləcə də "Nəsimi irsi UNESCO-da" adlı nəşrin hazırlanması da tədbirlər planında yer alıb. Sənəddə həmçinin söz ustasının yubileyinə həsr olunmuş respublika rəsm müsabiqəsinin keçirilməsi də qeyd olunub.

Yeri gəlmişkən, "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin gəmilərindən biri böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin adını daşıyır. Gövdəsinə dahi söz ustasının adı həkk olunmuş gəmidə də yubiley münasibəti ilə müxtəlif tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Vətənə arxa olan igidlərimizə arxadır dənizçilər

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC (ASCO) Novruz bayramı ərzində Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinə səfər təşkil edib. Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının tələbələrindən də iştirak etdiyi səfər çərçivəsində öncə Füzuli rayonunun ərazisində aprel şəhidlərinin xatirəsinə ucaldılmış abidə ziyarət olunub, şəhidlərin ruhuna ehtiram ifadə edilib.

Səfər zamanı Cocuq Mərcanlıda aparılan abadlıq-quruculuq işləri ilə yaxından tanışlıq olub. Qonaqlar kənddə yerləşən məscid və "Qayıdış" parkına baş çəkiblər. Həmçinin, dənizçilər ön cəbhədə xidmət edən əsgərlər üçün yaradılan şəraitlə tanış olub və birgə nahar ediblər.

Daha sonra Novruz bayramı münasibətilə "N" sayılı hərbi hissənin fəxsi heyəti üçün konsert proqramı təşkil olunub.

Çıxış edən ASCO sədrinin müavini Nəzrəddin Əhmədov dənizçilər adından Novruz bayramı münasibətilə əsgərləri təbrik edib, çətin və şərəfli xidmətdə onlara müvəffəqiyyətlər arzulayıb.

Hərbi hissənin komandanlığı ASCO əməkdaşlarının bu təşəbbüsünü yüksək qiymətləndirib, belə görüşlərin əsgərlər üçün mənəvi dəstək olduğunu, onlarda ruh yüksəkliyi yaratdığını qeyd edib. Bildirilib ki, əsgər və zabitlər torpaqlarımızı düşmən tapdığından azad etmək üçün Ali Baş Komandanın əmrinə hər an hazırdırlar.

Bayram şənliyi incəsənət ustalarının ifasında konsert proqramı ilə davam edib. Tanınmış müğənnilər – Əhməd Mustafayev, Yeganə Mürsəlova, Günay İbrahimli, Damla, Namiq Məna, Səfər Budaqova və digərlərinin ifaları əsgərlərdə şən əhval-ruhiyyə yaradıb.

Tədbiri Novruz bayramının atributları olan Kosa, Keçəl və Bahar qızının şən zarafatları, əyləncəli oyunları daha da yaddaşlara edib.

Şənlikdə əsgərlərə bayram sovgatı verilib, təşkilatçılar tərəfindən viktorina keçirilib. Qaliblərə xüsusi hədiyyələr təqdim olunub. Sonda şəxsi heyətin yüksək vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması istiqamətində keçirilən tədbirdə yaxından iştirak etdiyinə görə ASCO hərbi hissə komandirinin fəxri fərmanı ilə təltif edilib.

"Zəngəzur"un əsaslı təmirindən sonra tankerlə hər şey dənizçilərin ürəyindədir

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin (ASCO) Dəniz Nəqliyyat Donanmasına məxsus "Zəngəzur" tankeri əsaslı təmir edilib. "Zig" Gəmi Təmiri və Tikintisi Zavodunda aparılan işlər tam uğurla başa çatdırılıb.

Təmir müddətində gəminin sualtı və üst hissələri, baş göyərtəsi, maşın şöbəsi və üst qurumu təmizlənib və rənglənib.

Maşın şöbəsində baş və köməkçi mühərriklər, köməkçi mexanizmlər, qurğular təmir olunub. Avar valları yenilənib, göyərtədə və maşın şöbəsində boru işləri yerinə yetirilib. Həmçinin, gəmi üzrə elektrik-quraşdırma və avtomatika işləri görülmüşdür.

Bununla yanaşı, gəmi heyətinə məxsus yaşayış otaqları, sanitariya qovşaqları və yeməkhana yenilənib.

Tanker dəniz sınağından uğurla çıxıb və yənidən yükdaşımaya cəlb edilib.

"Zəngəzur"un yükləmə qabiliyyəti 13 min tondur. Gəminin uzunluğu 150, eni 17,3, suya oturmaı isə 7,14 metrdir.

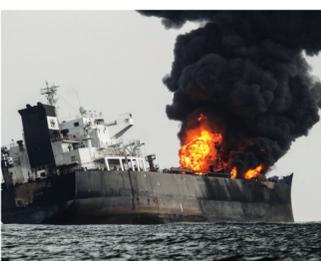
ASCO-nun tanker donanması Xəzər hövzəsində aparıcı mövqeyə malikdir. Yükdaşımada xüsusi çəkisini saxlamaq üçün donanmanın gəmiqayırmanın son nailiyyətləri əsasında inşa olunan gəmilərlə zənginləşməsinə xüsusi fikir verilir. Hazırda Bakı Gəmiqayırma Zavodunda ASCO üçün iki yeni tanker tikilir. Onlardan biri – "Laçın" tankeri inşasının növbəti mərhələsinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə bu günlərdə suya buraxılıb. Sözügedən tanker 2019-cu ilin iyununda tam istismara verilecək.

Yanğın vaxtı tankerlə 6 nəfər olduğı bildirilir

Cənubi Koreyanın sahil sularında neft tankerində baş verən yanğın nəticəsində iki nəfər ölüb, bir nəfər yaralanıb.

Yonhap agentliyi xəbər verir ki, ölkənin cənubunda sahilədən 5 kilometr məsafədə hərəkət edən tankerlə yerli vaxtla səhər 5:40-da yanğın meydana gəlib. Köməyə gələn qüvvələr idarəetmə otağında iki heyət üzvünün cəsədini aşkarlayıblar. Ağır yanıq

xəsarətli alan gəminin baş mexaniki isə xəstəxanaya yerləşdirilib.

Yanğın vaxtı tankerlə 6 nəfər olduğı bildirilir. Onlardan dördü yanğın baş verəndən dərhal sonra xilas ola bilib.

Yanğınsöndürənlər dörd saata yaxın müddətdə yanğıni nəzarət altına ala biliblər. Hazırda yanğının başvermə səbəbləri araşdırılır.

İrənin cənubundakı Hürmüzgan əyalətində yerləşən Şahid Rəcəyli limanında kimyəvi maddə daşıyan 153 konteyner yüklənmiş gəmi batıb.

Bu məlumatı İrən dövlət televiziya kanalı yayıb. Bildirilir ki, 90 metr uzunluğunda olan yük gəmisi konteynerlərin limana boşaldıldığı vaxt batıb. Ağır yüklərin dənizə düşməsi nəticəsində yaranan çaxnaşma

90 metr uzunluğunda olan yük gəmisi konteynerlərin limana boşaldıldığı vaxt batıb

vaxtı özünü suya atan bir dənizçinin də yaralandığı xəbər verilir.

İrən televiziyanın məlumatında gəminin qısa bir müddətdə batdığı da qeyd olunub. İrən Dənizçilik və Liman İdarəsinin rəhbərinin müavini Hadi Həqinas deyib ki, gəminin batmasının

səbəbi yükboşaltma əməliyyatı zamanı heyət tərəfindən buraxılan nöqsanlardır. Onun sözlərinə görə, dənizə düşən konteynerlərin çıxarılması üçün tədbirlər görülür. Həqinas əlavə edib ki, Komor adaları bayrağı ilə üzən yük gəmisinin 14 nəfərlik heyətinin hamısı Hindistan vətəndaşıdır.

Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu ilə bağlı iclas keçirilib

Gürcüstanın paytaxtı Tbilisidə Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun inkişafı üzrə işçi qrupun görüşü keçirilib.

Toplantıda Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə, Qazaxıstan, Gürcüstan, Ukrayna və Polşadan olan dəniz yolu və dəniz nəqliyyatı şirkətlərinin nümayəndələri iştirak ediblər.

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin nümayəndələrinin də qatıldığı işçi qrupun iclasında Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun inkişafı yolları, 2019-cu il üçün tarif planları, Aktau və Bakı limanları vasitəsilə yüklərin daşınması məsələləri müzakirə olunub.

Tədbirdə yükdaşımalara nəzarət üçün operativ informasiya mübadiləsi barədə razılıq əldə edilib. Toplantının yekununda müvafiq protokol imzalanıb. Qeyd edək ki, Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu 2014-cü ilin fevral ayında Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstanın yükdaşımalarında iştirak edən müvafiq qurumlarının iştirakı ilə yaradılıb. Daha sonra Ukrayna, Rumıniya, Polşa və Türkiyənin də aidiyyəti qurumları TBNM-ə qoşulub. Hazırda bu marşrut Çin-Qazaxıstan sərhədindən başlayaraq, Qazaxıstan, Xəzər dənizi, Azərbaycan və Gürcüstandan keçməklə Avropa ölkələrinə qədər uzanır.

Qaçqın və məcburi köçkünlər göstərilən daimi diqqət və qayğıya görə ölkə başçısına və ASCO-nun rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını bildiriblər, bayram arzularını dilə gətiriblər.

ASCO məcburi köçkün ailələrini bayram sovgatı ilə sevindirib

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin (ASCO) nümayəndələri Novruz bayramı ərəfəsində Gəmiçiliyin himayəsində olan qaçqın və məcburi köçkün ailələrinin maskunlaşdığı qəsəbələrə baş çəkiblər.

Dənizçilər həmişə olduğu kimi, bu dəfə də əslən Xocalı, Kəlbəcər, Laçın, Ağdam, Şuşadan olan və Goranboy rayonunda müvafiq maskunlaşan 779 qaçqın və məcburi köçkün ailəsinə, ümumilikdə 3350 nəfərə zəruri ərzaq

məhsullarından ibarət bayram sovgatı paylayıblar. Novruz süfrəsi açmaq üçün nəzərdə tutulan bayram sovgatı düyü, şəkər tozu, çay, un, yağ və digər ərzaq məhsullarından ibarət olub.

Qaçqın və məcburi köçkünlər göstərilən daimi diqqət və qayğıya görə ölkə başçısına və ASCO-nun rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını bildiriblər, bayram arzularını dilə gətiriblər.

Veteran dənizçilərə yubiley medalı təqdim olunub

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin 160 illiyi (1858-2018)" Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı ilə təltif edilən ASCO-nun Xəzər Dəniz Neft

Donanmasının veteran əməkdaşlarına evlərində medallar təqdim olunub.

Medalları təqdim edən XDND-nin əməkdaşları veteran dənizçiləri təbrik

edib, onlara cəsarətli, uğurlar arzulayıblar.

Dənizçilərə əməkdaşlarına verilən yüksək qiymətə görə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Aprelin əvvəlindən müharibə veteranlarına Prezidentin aylıq təqaüdü təyin olunacaq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2019-cu il 25 fevral tarixli Sərəncamına əsasən, müharibə veteranları üçün Prezidentin aylıq təqaüdünün təsis olunması nəzərdə tutulub.

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin ictimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya şöbəsinin rəhbəri AZƏRTAC-a bildirdilər ki, Sərəncama uyğun olaraq, aprelin əvvəlindən müharibə veteranlarına kommunal, nəqliyyat və digər xidmətlərə görə sosial müavinət

(55 manat) əvəzinə, habelə döyüşün ordunun tərkibində xidmət etmiş müharibə iştirakçılarının əmək pensiyasının sığorta hissəsinə əlavə (11 manat) əvəzinə Prezidentin 80 manat məbləğində aylıq təqaüdü təyin olunacaq.

Bu da 80 min nəfərdən ibarət müharibə veteranlarına dövlət dəstəyinin əhəmiyyətli şəkildə artırıldığını göstərir. Təqaüdün ödənilməsi üçün il ərzində 80 milyon manat məbləğində əlavə vəsait ayrılacaq.

"İşi bilavasitə hava şəraitindən asılı olan insanların – neftçilərin, dənizçilərin... təhlükəsizliyi vaxtında və düzgün verilmiş proqnozdan asılıdır"

Hidrometeoroloq kifayət qədər nadir, kütləvi olmayan peşələrə aid edilir. Meteoroloqun işində tədqiqat obyektinə və müşahidə edilən hadisələrin obyektiv interpretasiyasına fasiləsiz diqqət vacib şərt hesab olunur. Meteoroloqlar – xüsusi təhsilə malik insanlardır. Həmin peşənin mütəxəssisləri müşahidəçi, texnik, elmi işçi, mühəndis və operatorlardan ibarət olur.

Sinoptiklər hava proqnozunu hazırlayır, aeroloqlar atmosferin yuxarı qatlarının tərkibini öyrənir, dəniz hidrometeoroloqları dəniz bölməsini, aviometeoroloqlar isə hava nəqliyyatını hidrometeoroloji məlumatlarla təmin edirlər. Hidrometeoroloqların işi çox həssas olub, yüksək dəqiqlik tələb edir. Bu peşəni ham çətin və eyni zamanda romantik adlandırmaya olar. Belə ki, bu peşənin mütəxəssisləri ilə təbiət arasında daimi əlaqənin saxlanması nəzərdə tutulur.

Bu sözləri Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentinin direktoru, coğrafiya üzrə fəlsəfə doktoru, respublikanın Əməkdar mühəndisi Umayra Tağriyeva deyib.

"Meteostansiyaların işçiləri buludlar üzərində müşahidə aparmaqla onun tipini, formasını dəyişməsinə, yüksəkliyini qeyd edir, digər meteoroloji parametrlər üzrə ölçü işləri aparırlar. Hidroloqlar ölkənin yüksək dağlıq ərazilərində ekspedisiyalarda iştirak etməklə qar ehtiyatlarını ölçür, qiymətləndirir, buzlaqları öyrənir və bir çox digər işləri görürlər.

Sinoptiklərdən bilik və vərdişlərdən əlavə, analitik bacarıq və peşakar intuisiyanı inkişaf etdirmək tələb olunur. Ona görə ki, bir-birinə oxşar proseslər olmadıqından müxtəlif modellərin göstəri-

ciləri ilkin şəraitdən asılı olaraq bəzən əks nəticələr verir. Bu mərhələdə sinoptik yeganə düzgün qərar qəbul etməlidir. Belə ki, vaxtında və düzgün verilmiş proqnozdan işi bilavasitə hava şəraitindən asılı olan insanların – neftçilərin, dənizçilərin, aviatorların və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinin işçilərinin təhlükəsizliyi asılıdır. Bununla da demək olar ki, sinoptiklərin işi çox məsuliyyətli və eyni zamanda çox maraqlıdır", - deyir U.Tağriyeva bildirib.

Departamentin direktoru qeyd edib ki, "yağış mümkündür" və ya "yağmur-suz", "küləyin güclənməsi" və ya "yük-sək dalğa" kimi sadə frazaların arxasında böyük kollektivin gərgin əməyi durur: "Qabaqcadan verilmiş proqnozların gözlənilməsi çox narahatedicidir. Bu, yəqin ki, hər gün əməyinin nəticəsi hamı tərəfindən görünən ən nadir peşələrdən biridir. Fərsətdən istifadə edib bizim gənclərimizi – oğlan və qızlarımızı - coğrafiyaçıları, fizikləri, riyaziyyatçıları – bizim işimizə dəvət edirik. Ümid edirik ki, Azərbaycan hidrometeorologiyasının gələcək inkişafına öz zəhmətini sərf edəcəksiniz.

Yeri gəlmişkən, 23 mart – hava

haqqında hər şeyi bilməyə imkan verən sahədə işləyən insanların - bütün dünyanın hidrometeoroloqlarının peşə bayramı idi. Bu tarix Dünya Meteorologiya Təşkilatına üzv olan 191 meteoroloji qurum tərəfindən 1961-ci ildən qeyd edilir. Hər il martın 23-də aktiv mövzular ətrafında konfranslar, aksiyalar, maarifləndirmə tədbirləri keçirilir. Bu günü qeyd etməkdə məqsəd əhalinin sağlamlığının təminatında meteorologiya və meteoroloji xidmətin mühümlüyyətinə diqqəti cəlb etmək, bəşəriyyətin üzvləşdiyi ən ciddi problemlərdən biri olan iqlim dəyişikliklərinə, onların səbəb və nəticələrinə, o cümlədən qarşısının alınmasına fikri yönəltməkdir. Hər il bu gündə insanlara 38 meteoroloji xidmətin mənasını başa salan təzə süar seçilir. Bu ilin devisi "Günəş, Yer kürəsi və Hava" idi.

Dünya Meteorologiya Təşkilatı 1950-ci il martın 23-də atmosfer hadisələri, okeanların atmosferlə əlaqəsi, iqlim və su resurslarının yer üzərində paylanması barədə birgə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinin işçilərinin təhlükəsizliyi asılıdır. Bununla da demək olar ki, sinoptiklərin işi çox məsuliyyətli və eyni zamanda çox maraqlıdır", - deyir U.Tağriyeva bildirib.

Departamentin direktoru qeyd edib ki, "yağış mümkündür" və ya "yağmur-suz", "küləyin güclənməsi" və ya "yük-sək dalğa" kimi sadə frazaların arxasında böyük kollektivin gərgin əməyi durur: "Qabaqcadan verilmiş proqnozların gözlənilməsi çox narahatedicidir. Bu, yəqin ki, hər gün əməyinin nəticəsi hamı tərəfindən görünən ən nadir peşələrdən biridir. Fərsətdən istifadə edib bizim gənclərimizi – oğlan və qızlarımızı - coğrafiyaçıları, fizikləri, riyaziyyatçıları – bizim işimizə dəvət edirik. Ümid edirik ki, Azərbaycan hidrometeorologiyasının gələcək inkişafına öz zəhmətini sərf edəcəksiniz.

Yeri gəlmişkən, 23 mart – hava

Haqqında hər şeyi bilməyə imkan verən sahədə işləyən insanların - bütün dünyanın hidrometeoroloqlarının peşə bayramı idi. Bu tarix Dünya Meteorologiya Təşkilatına üzv olan 191 meteoroloji qurum tərəfindən 1961-ci ildən qeyd edilir. Hər il martın 23-də aktiv mövzular ətrafında konfranslar, aksiyalar, maarifləndirmə tədbirləri keçirilir. Bu günü qeyd etməkdə məqsəd əhalinin sağlamlığının təminatında meteorologiya və meteoroloji xidmətin mühümlüyyətinə diqqəti cəlb etmək, bəşəriyyətin üzvləşdiyi ən ciddi problemlərdən biri olan iqlim dəyişikliklərinə, onların səbəb və nəticələrinə, o cümlədən qarşısının alınmasına fikri yönəltməkdir. Hər il bu gündə insanlara 38 meteoroloji xidmətin mənasını başa salan təzə süar seçilir. Bu ilin devisi "Günəş, Yer kürəsi və Hava" idi.

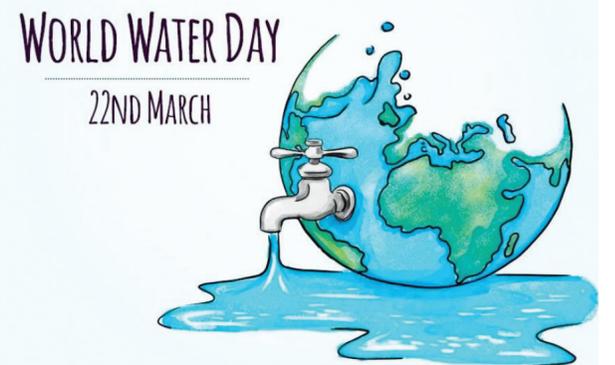
Dünya Meteorologiya Təşkilatı 1950-ci il martın 23-də atmosfer hadisələri, okeanların atmosferlə əlaqəsi, iqlim və su resurslarının yer üzərində paylanması barədə birgə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinin işçilərinin təhlükəsizliyi asılıdır. Bununla da demək olar ki, sinoptiklərin işi çox məsuliyyətli və eyni zamanda çox maraqlıdır", - deyir U.Tağriyeva bildirib.

Departamentin direktoru qeyd edib ki, "yağış mümkündür" və ya "yağmur-suz", "küləyin güclənməsi" və ya "yük-sək dalğa" kimi sadə frazaların arxasında böyük kollektivin gərgin əməyi durur: "Qabaqcadan verilmiş proqnozların gözlənilməsi çox narahatedicidir. Bu, yəqin ki, hər gün əməyinin nəticəsi hamı tərəfindən görünən ən nadir peşələrdən biridir. Fərsətdən istifadə edib bizim gənclərimizi – oğlan və qızlarımızı - coğrafiyaçıları, fizikləri, riyaziyyatçıları – bizim işimizə dəvət edirik. Ümid edirik ki, Azərbaycan hidrometeorologiyasının gələcək inkişafına öz zəhmətini sərf edəcəksiniz.

Yeri gəlmişkən, 23 mart – hava

Haqqında hər şeyi bilməyə imkan verən sahədə işləyən insanların - bütün dünyanın hidrometeoroloqlarının peşə bayramı idi. Bu tarix Dünya Meteorologiya Təşkilatına üzv olan 191 meteoroloji qurum tərəfindən 1961-ci ildən qeyd edilir. Hər il martın 23-də aktiv mövzular ətrafında konfranslar, aksiyalar, maarifləndirmə tədbirləri keçirilir. Bu günü qeyd etməkdə məqsəd əhalinin sağlamlığının təminatında meteorologiya və meteoroloji xidmətin mühümlüyyətinə diqqəti cəlb etmək, bəşəriyyətin üzvləşdiyi ən ciddi problemlərdən biri olan iqlim dəyişikliklərinə, onların səbəb və nəticələrinə, o cümlədən qarşısının alınmasına fikri yönəltməkdir. Hər il bu gündə insanlara 38 meteoroloji xidmətin mənasını başa salan təzə süar seçilir. Bu ilin devisi "Günəş, Yer kürəsi və Hava" idi.

Su resurslarımız çox deyil...

yetidiyindən götürülən suyun üçdə ikisi suvarmada istifadə olunur.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi su resurslarımızın mütəmadi olaraq monitorinqini aparır. Həm yerli, həm də transsərhəd çaylardan istifadə Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsi, Ətraf Mühitin Mühafizəsi və digər qanunlara, qanunvericilik aktlarına, o cümlədən özv olduğumuz beynəlxalq konvensiyalara və razılaşmalara əsaslanır. Bu zaman çaylarda tələb olunan ekoloji axımı təmin edilməli və su ehtiyatları inteqrasiyalı yanaşma və hövzə

prinsipinə uyğun idarə edilməlidir.

Gələcəkdə ciddi su qıtlığı problemi ilə üzləşməmək üçün hər kəs sudan səmərəli istifadə etməli, su təchizatı qurğularında və məişətdə su itkilərinin qarşısını almalı, müasir texnologiya və suya qənaət sudan avadanlıqdan istifadə etməli, iqlimə uyğun texniki məqsədlər üçün istifadəni məhdudlaşdırmalı və digər addımları atmalıdır.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi hamını su resurslarımızın birgə mühafizəsi sahəsində sıx əməkdaşlığa çağırır.

Okeanlar bəşəriyyətə böyük xidmət göstərir

Okeanların insanın təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı karbon qazı tullantılarını udmaq qabiliyyəti olmasaydı, Yer kürəsində istiləşmə daha sürətlə gedərdi. AZƏRTAC "Ekoportal"a istinadla xəbər verir ki, yeddi ölkədən tədqiqatçıları qrupu Sürixdəki İsviçrə Polixexnik Məktəbi (ETH Zurich) mütəxəssislərinin rəhbərliyi ilə müəyyən edib ki, 13 il ərzində (1994-2007-ci illər) Dünya okeanı atmosferdən 34 milyard ton karbon qazı (CO2) "udub" ki, bu da belə tullantıların ümumi həcminin 31 faizinə bərabərdir.

"ETH Zurich"dən bildirdilər ki, təbii yanacaqın yandırılması nəticəsində əmələ gələn karbon qazının heç də hamısı atmosferdə qalmır, yaxud qlobal istiləşməyə şərait yaratmır. Okean, eləcə də qurudakı ekosistemlər insan fəaliyyətinin nəticəsi olan karbon qazının həcmi-nin xeyli hissəsini udur. Okean karbon qazını iki mərhələdə toplayır: əvvəlcə CO2 suyun üst qatında həll olur, sonra dövretmə və qarışma nəticəsində su kütləsində paylanır, səthdən daxili sahələrə qarışır, burada toplanaraq saxlanılır. Belə

udulma olmadan atmosferdə karbon qazının konsentrasiyası və iqlim dəyişikliklərinin miqyası xeyli yüksək olardı.

Professor Nikolas Qruberi başçı-lıq etdiyi bir qrup alim öz elmi işində suyun tərkibinin tədqiqi məqsədi ilə 2003-2013-cü illərdə həyata keçirilmiş 50-dən çox ekspedisiyanın nəticələrinə əsaslanıb. Nümunələr istər okeanların səthindən, istərsə də 6 kilometrə qədər dərinlikdən götürülüb. Müəyyən edilib ki, CO2-nun həcmi artmasında baxmayaraq, onun udulma payı son 200 ildə təqribən eyni qalıb. Başqa sözlə desək, CO2 atmosferdə nə qədər çox olsa, okean onu bir o qədər çox toplayır. Bu, doyma məqamı baş verənə qədər belə davam edəcək. Hər halda 1994-2007-ci illərdə qlobal okean atmosferdə CO2-nun artması sürətinə müvafiq olan sürətlə antropogen CO2 qəbul etməyə davam edir.

Bununla belə, bütövlükdə planetdə

udulma sürəti emissiya sürətinə uyğun gəlsə də, okeanların müxtəlif rayonları özünü bu baxımdan fərqli aparır. Məsələn, Şimali Atlantikada 1994-2007-ci illərdə gözlənilməyincə 20 faiz az karbon qazı udulub. Alimlərin fikrinə görə, ötən əsrin 90-cı illərinin sonunda su dövrünün yavaşması ilə əlaqədar baş verib. Su dövrünün yavaşmasına isə iqlim dəyişiklikləri təsir göstərib. Lakin həmin dövrdə Cənubi Atlantikada karbon qazının okean tərəfindən udulması güclənib. Bu da Şimali Atlantikada zəif udulma prosesini kompensasiya edib. Sakit və Hind okeanlarının Antarktida yaxınlığında sularında da tədqiqatçılar tərəfindən analoji proseslər qeydə alınıb.

Professor Qruberi deyib: "Biz müəyyən etdik ki, dəniz udması sadəcə atmosferdəki karbon qazının artmasına reaksiya deyildir. Onun iqlim variasiya-

larına həssaslığının xeyli artması hazırda baş verən iqlim dəyişikliklərinə cavab reaksiyası potensialının böyük olduğunu göstərir". Bu alimin 1980-1990-cı illərdə iştirak etdiyi digər tədqiqat okeanın 1800-cü ildən 1994-cü ilədək olan dövrdə topladığı karbon qazı həcmi hesablamaya imkan verir: 118 milyard ton.

"ETH Zurich"dən vurğulayıblar ki, okeanlar karbon qazını udmaqla bəşəriyyətə böyük xidmət göstərir, lakin hər şeyin öz qiyməti var. Suda həll olan karbon qazı dəniz suyunun turşululuğuna artırır. Əldə olunan məlumatlar göstərib ki, belə yüksək turşululuq artıq 3 min metr dərinliyə çatıb. Alimlər xəbərdarlıq edirlər ki, bu prosesin okean sakinlərinin çoxunun, o cümlədən mol-yuskların həyatı üçün mənfi nəticələri ola bilər.

31 MART AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIMI GÜNÜDÜR

Erməni millətçilərinin azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdikləri soyqırımının məqsədi tarixi torpaqlarımızda "böyük Ermənistan" dövləti yaratmaqdır

Ombudsman 31 mart - Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ilə əlaqədar bəyanat yayıb

1918-ci ilin mart ayından etibarən əksinqilabi mübarizə şüarı altında Bakı Kom-munası tərəfindən ümumən Bakı quberniyasını azərbaycanlılardan təmizləmək məqsədi həyata keçirilməyə başlandı... Azərbaycanlıların soyqırımı Bakı, Şamaxı, Quba qəzalarında, Qarabağda, Zəngəzurda, Naxçıvanda, Zəngilanda və Azərbaycanın başqa bölgələrində xüsusi qəddarlıqla həyata keçirilmişdir. Bu ərazilərdə dinc əhali kütləvi surətdə qətlə yetirilmiş, kəndlər yandırılmış, milli mədəniyyət abidələri dağıdılıb məhv edilmişdir.

Heydər ƏLİYEV,
Ümummilli Lider

Erməni millətçiləri tərəfindən xalqımıza qarşı aparılan soyqırımı və təcavüz siyasətinin iki yüz ildən artıq tarixi vardır. Bu siyasətin məqsədi azərbaycanlıları qədim torpaqlarından sıxışdırıb çıxarmaq, bu ərazilərdə erməni tarixçilərinin və ideoloqlarının uydurduğu "Böyük Ermənistan" dövləti yaratmaqdır. Öz mənfur və təhlükəli siyasətlərini gerçəkləşdirmək üçün onlar müxtəlif üsul və vasitələrdən, tarixin saxtalaşdırılmasından, siyasi təxribatlardan istifadə etmiş, dövlət səviyyəsində davakar millətçiliyi, separatizmi və qonşu xalqlara qarşı təcavüzü dəstəkləmişlər. Bu məqsədlə Ermənistan və ayrı-ayrı dövlətlərdə "milli-mədəni", dini, siyasi və hətta terrorçu təşkilatlar qurmuş, erməni diasporunun və lobbisinin imkanlarını səfərbər etmişlər.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Azərbaycanlılara qarşı zaman-zaman soyqırımı hadisələri, o cümlədən 1918-ci ildəki soyqırımı törədilib və təəssüf ki, beynəlxalq miqyasda heç vaxt tarixi qiymətini almayıb. XIX əsrin əvvəllərindən başlayaraq, tarixi Azərbaycan torpaqları olan Qarabağa, Naxçıvana, Zəngəzura, İravan quberniyasına və digər bölgələrə İran və Türkiyədən minlərlə erməni ailəsi köçürülüb. Belə ki, erməni millətçilərinin və onların havadarlarının azərbaycanlılara qarşı iki əsrdən artıq müddətdə məqsədyönlü şəkildə həyata keçirdikləri soyqırımı, etnik təmizləmə və deportasiya siyasətinin məqsədi soydaşlarımızı öz tarixi torpaqlarından didərgin salmaq və bu ərazilərdə "böyük Ermənistan" dövləti yaratmaq olub. Həmin siyasətin qanlı tərkib hissələrindən ən dəhşətli 1918-ci ildə azərbaycanlıların soyqırımı olub və özünün ağır nəticələri ilə seçilib.

Bu fikirlər Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilinin (Ombudsmanın) 31 mart - Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ilə əlaqədar dünya birliyinə, beynəlxalq təşkilatlara, ombudsmanlar institutlarına, diplomatik nümayəndəliklərə və digər qurumlara ünvanlanmış bəyanatında yer alıb.

Bəyanatda deyilir ki, tarixi faktlara nəzər salsaq, 1917-ci il fevral və oktyabr inqilablarından məharətlə istifadə edən ermənilər öz çirkin iddialarını bolşevik bayrağı altında reallaşdırmağa nail oldular.

1918-ci ilin mart ayından etibarən silahlı daşnak-bolşevik dəstələri, erməni millətçiləri tərəfindən dinc azərbaycanlı əhali yalnız milli və dini mənsəbiyyətinə görə xüsusi qəddarlıqla qırğına məruz qalıb, insanlar diri-diri yandırılıb, nadir tarixi və mədəniyyət abidələri, xəstəxanalar, məktəblər, məscidlər və qəbiristanlıqlar dağıdılıb. 1918-ci il 31 mart və 1-2 aprel tarixlərində Bakı şəhərində, habelə Bakı quberniyasına daxil olan digər şəhər və qəzalarda törədilən qırğınlar kütləvi şəkildə erməni dəstələri 30 mindən çox dinc sakini amansızcasına qətlə yetiriblər. Bu zaman bir çox qədim binalar, o cümlədən dünya məmarlığının incilərindən sayılan İsmailiyyə binası, ziyarətgahlar top atəşinə tutularaq dağıdılıb, Cümə və Təzəpir məscidlərinin minaraları ağır zədə alıb.

Daha sonra Şamaxı, Quba, Kürdəmir və Salyan qəzalarında, Qarabağ, Zəngəzur, Naxçıvan, İravan, Şirvan, Lənkəran və digər bölgələrdə xüsusi qəddarlıqla soydaşlarımız qarşı soyqırımı və talan-həyata keçirilib. Bu hadisələr zamanı Şamaxıdan 70-dən çox kəndi tamamilə məhv edilib, 7000 nəfər öldürülüb. Tarixi

mənbələrdə göstəriləyi kimi, Şamaxıya hələ mart ayının ortalarında 2000 erməni əsgərinin və 60 maşına yüklənmiş silah-sursatın göndərilməsi buradakı qırğına əvvəlcədən hazırlıq görülməsinin sübutudur. Quba qəzasında 122 kənd, Lənkəran qəzasında 40-a yaxın kənd dağıdılıb və yandırılıb, çoxsaylı evlər talan edilib, yüzlərlə günahsız insan, o cümlədən qadın və uşaqlar qətlə yetirilib.

Bəyanatda vurğulanır ki, aradan uzun illər keçsə də, o qanlı hadisələr unudulmayıb və xalqımızın qan yaddaşında silinməz izlər qoyub.

Azərbaycan Respublikası müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra tarixi keçmişimizi daha yaxşı öyrənmək imkanı əldə edilib, uzun illər gizli qalan həqiqətlər tədricən üzə çıxıb, beləliklə, təhrif edilmiş hadisələr daha aydın görünməkdədir.

31 mart qanlı hadisələrindən yalnız 80 il sonra -1998-ci il 26 mart tarixində Prezident Heydər Əliyevin imzaladığı "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" Fərmanda həmin dəhşətli hadisələrə siyasi qiymət verilib, 31 mart "Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü" elan edilib və hər il ölkəmizdə dövlət səviyyəsində qeyd olunur. Ötən il bu başlıq cinayətlər barədə həqiqətlərin ölkə və dünya ictimaiyyətinə daha dolğun çatdırılması məqsədilə 1918-ci il azərbaycanlıların soyqırımının 100 illiyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamına əsasən, müvafiq tədbirlər planı geniş şəkildə həyata keçirilib.

Ötən illər ərzində aparılmış araşdırmalar nəticəsində çoxsaylı yeni faktlar və sənədlər toplanıb, 1918-ci ilin mart-aprel aylarında və sonrakı dövrlərdə erməni millətçilərinin həyata keçirdikləri qanlı aksiyaların coğrafiyasının daha geniş və faciə qurbanlarının sayının qat-qat çox olduğu sübut edilib.

Son dövrdə Qubada 1918-ci il ha-

disələri zamanı ermənilərin törətdikləri kütləvi insan qətlərini aşkarlayan faktlar üzə çıxarılıb. Tapılmış sayısız-hesabsız insan sümükləri və digər maddi sübutlar bu qırğınlar zamanı erməni qatillərinin vandalizmini təsdiqləyən ayınlı dəlillərdir. Bu ərazidə kütləvi surətdə insanların qətlə yetirilməsinin sübutu kimi və onların xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq, Quba soyqırımı Memorial Kompleksi yaradılıb və ölkəmizin əhalisi, həmçinin xarici qonaqlar tərəfindən bu tarixi abidə ziyarət olunur. Bir müddət əvvəl Azərbaycanda səfərdə olan Moskvadan və bütün Rusiyanın Patriarxi Kirill də bu Memorial Kompleksdə olub.

Sənəddə qeyd olunur ki, BMT Baş Məclisinin 1946-cı il 11 dekabr tarixli 96 (I) sayılı qətnaməsində genosidin insan qruplarının yaşamaq hüququnu pozmaqla yanaşı, insanlığa qarşı ən ağır cinayətlərdən olduğu göstərilir.

publikasının ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu beynəlxalq hüquq, o cümlədən BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü il tarixli məlum 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələri, BMT Baş Məclisinin "Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində vəziyyət" adlı 2008-ci il 14 mart tarixli Qətnaməsi, AŞPA-nın 2005-ci il tarixli 1416 sayılı qətnaməsi və 1690 sayılı tövsiyəsi, Avropa Parlamentinin Dağlıq Qarabağla bağlı 2013-cü il 23 oktyabr tarixli qətnaməsi bir daha sübut edir.

Bəyanatda bildirilir ki, erməni tərəfi hər zaman olduğu kimi, qeyri-konstruktiv mövqe nümayiş etdirərək, atəşkes rejimini mütəmadi olaraq pozur, regionda sülhün bərqərar olmasına maneçilik törədir. Ermənistanın mülki əhaliyə qarşı yönəlməli soyqırımı siyasəti bu gün də davam etdirilir, dinc əhəlinin, o cümlədən uşaqların qətlə yetirilməsi ilə nəticələnir. Bu kimi halları törədənlərin

miş Azərbaycan torpaqlarından işğalçı qüvvələrin çıxarılmasının, məcburi köçkünlərin öz yurdlarına qaytarılmasının zəruriliyini dəfələrlə nüfuzlu beynəlxalq qurumların qarşısında qaldırır, bu isə həmin qurumların müvafiq qərarlarında öz əksini tapıb.

Lakin BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsinə və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, AŞPA-nın, habelə Qoşulmama Hərəkatının və digər beynəlxalq qurumların bu qərarlarına baxmayaraq, Dağlıq Qarabağ münacişəsi bu gündə beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində ərazi bütövlüyü və suverenliyi çərçivəsində öz həllini tapmayıb.

"Beləliklə, 1918-ci ildə törədilmiş həmin soyqırımı zamanı qətlə yetirilənlərin, şəhidlərimizin əziz xatirəsinə dərin hüznə yad edərək, yuxarıda göstə-

hüquqi-siyasi qiymət verilməli, soyqırımları törətmiş Ermənistan qarşı sanksiyalar tətbiq olunmalı və beynəlxalq sənədlərin tələblərinə riayət edilməli, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, qaçqın və məcburi köçkün soydaşlarımızın pozulmuş hüquqları bərpa olunmalı, əsir və girovlar azad edilməli, onlar öz doğma yurdlarına qayıtmalı, həmçinin günahsız, dinc insanları qətlə yetirən cinayətkarlar tezliklə ədalət məhkəməsi qarşısında cavab verməli və cəzalandırılmalıdırlar", - deyərək Ombudsman Elmira Süleymanova bəyanatda vurğulayıb.

Bəyanat BMT-nin Baş katibinə, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına, BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarına, BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasına, UNICEF-in, UNESCO-nun, Avropa İttifaqının, Avropa Şurasının, ATƏT-in rəhbərlərinə, Beynəlxalq və

cəzalandırılmaması dünyanın hədəflədiyi əsas prioritetlərinə, BMT-nin prinsiplərinə, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə ziddir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 30 il davam edən bu təcavüzə son qoyulmasına, münacişənin sülh yolu ilə nizamlanmasına mütəmadi olaraq söylər göstərir, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun yalnız ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməsinin, zəbt edil-

rilməli, habelə beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini rəhbər tutaraq, 31 mart - Azərbaycanlıların soyqırımını hər bir dövlət və səlahiyyətli beynəlxalq qurum tərəfindən genosid aktı kimi ədalət naminə tanımağa, haqlı mövqeyimizi dəstəkləməyə, bu istiqamətdə homrəyliyə və sözləri artırmağa çağırır.

Qətiyyətlə bildirirəm ki, insanlığa qarşı törədilən bu qatı cinayətlərə genosid aktı kimi beynəlxalq miqyasda

Avropa Ombudsmanlar İnstitutlarına, Asiya Ombudsmanlar Assosiasiyasına, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına və bu quruma üzv dövlətlərin Ombudsmanlar Assosiasiyasına, Avropa Uşaq Hüquqları Ombudsmanları Şəbəkəsinə, Beynəlxalq Sülh Bürosuna, müxtəlif ölkələrin ombudsmanlarına, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki və xarici ölkələrin respublikamızdakı səfirliklərinə, Azərbaycanın diaspor təşkilatlarına göndərilib.

Sən hardasan, İlahi? Günahımız nədir, Allahım? Başımıza gətirilən müsibətlərdən xəbər yoxdurmu? Xain xislətli bir millətin bizim əzəli torpaqlarımızda nə işi? Nə vaxtdak ermənilər və havadarları tərəfindən repressiyalara, gizli, açıq soyqırımlara məruz qalacağıq? Səsimizi eşitməyənlerin niyə eşitmək istəmədikləri bizə çoxdan bəllidir. Sən niyə səsimizi eşitmərsən, İlahi?

Bizdən həmişə rəhmli, mərhəmətli olmamızı, son tikimizi də qonşu ilə bölməyimizi istəmişən. Qazancımız nə olub? Evi olmayanlara yaşamağa künc verdik, evimizi istədi. Əkib-becormaya torpaq verdik, yurdumuza sahib çıxmaq istədi. Yarasını sarıdıq, sənimizə dağ basdı...

Biz övladlarımızı mərhəmətli böyütdük. Bas məkrli qonşularımız? Onların öz övladlarına nə aşıladıklarını bəlkə elə onların öz dilindən eşidək. Erməni mənşəli amerikalı Edvard Tatçı Türkiyənin "Navadis" ("Son xəbərlər", mart, 1977-ci il) adlı qəzetində yazır: "Erməni kilsəsi uzun illər boyu türklərə nifrətdən başqa heç nə öyrətmir. Əgər türkün qəlbində sevgi varsa, erməni gənclərinin qəlbində onlara qarşı yalnız nifrət var".

Erməni şairi Yegişe Çarens isə öz xalqının xislətini çox dəqiq ifadə edir: "Mənim xalqımın övladları ana bətnində ikən saxtakarlıq öyrənirlər".

Rus imperiyasının İrandakı keçmiş səfiri A. Qribovdedov I Nikolaya 1829-cu ildə yazmışdı: "Biz general Artunski ilə birlikdə erməniləri Araz çayının o tayı boyunca yerləşdirməyi məsləhət bilirik... Əlahəzrət, qəti bu xalqı (yəni erməniləri) mərkəzi rus torpağında yerləşdirmək olmaz, ermənilər bir neçə on illərdən sonra hay-küy salacaqlar ki, bu xalq çox qədimlərdən burada yaşayıb".

Necə ki, bizim torpaqlarımızda məqsədlil şəkildə yerləşdirildikdən sonra ermənilər yeddi arxa dənəninə and içməyə başladılar ki, Azərbaycan torpaqları guya onların dədə-baba torpaqlarıdır.

1813-cü və 1828-ci illərdə imzalan Gülüstən və Türkmənçay müqavilələri xalqımızın parçalanmasını, tarixi torpaqlarımızın bölünməsinin əsasını qoydu. İrəvan, Naxçıvan və Qarabağ xanlıqlarının ərazilərində məskunlaşdırılan ermənilər orada öz havadarlarının köməyi ilə əvvəlcə "Erməni vilayəti" adlandırılan inzibati bölgünün yaradılmasına nail oldular. Belə sünə ərazi bölgüsü ilə, əslində, azərbaycanlıların öz torpaqlarından qovulması və məhv edilməsi siyasətinin bünövrəsi qoyuldu.

Ermənilər Azərbaycana, bütünlükdə Cənubi Qafqaza zərrə qədər dəxli olmayan, xarakterlərindəki qəti riyakarlıq, satqınlıq və xəyanət üzündən yaşadıkları dövlətlərin heç birində uzun müddət duruq gətirə bilməyən, bu xislətlərinə görə ölkədən-ölkəyə qovulla-qovulla gəlib Azərbaycan ərazilərində sığınacaq tapmış bir tayfadır. Bu satqın tayfa həmişə böyük dövlətlərin həyata keçirdikləri siyasətin qəddarı və məkrli icraçıları olublar.

1918-ci il mart-aprel soyqırımı xalqımıza qarşı erməni təcavüzü və er-

məni cinayətlərinin daha bir qanlı səhifəsidir. Bu soyqırımı nəticəsində on minlərlə soydaşımız xüsusən amansızlıqla qətlə yetirilmiş, dədə-baba ocaqlarından vəhşicəsinə qovulmuşlar. Həmin günlərdə Qubanın altını üstünə çevirən daşnak zabiti Hamazasp fəxrli deyirmiş: "Mən erməni xalqının qəhrəmanı və onun marağının müdafiəçisiyəm. Mən buraya – Qubaya xüsusən cəza dəstəsilə ona görə göndərilmişəm ki, iki həftə əvvəl burada öldürülən ermənilərin hayfını sizdən alım. Mən buraya qayda-qanun yaratmaq, Sovet hakimiyyətini qurmaq üçün gəlməmişəm. Xəzər dənizinin sahillərindən tutmuş Şah dağına qədər olan ərazidə yaşayan bütün müsəlmanları məhv etmək barədə mənə göstəriş verilib. Mənə sizin yurd-yuvanızı yerlə-yeksan etmək, Şamaxıda törətdiklərimizi sizin də başınıza açmaq tapşırılıb".

Ermənilər Bakı quberniyasında 229, Gəncə quberniyasında 272, İrəvan quberniyasında 211, Zəngəzur qəzasında 115, Qarabağda 150, Quba qəzasında 162, Şamaxı qəzasında 86, Vedibasar mahalında 118, Zəngibasar mahalında

Sərhəd tanımayan erməni qəddarlığı

48, Dərələyəzdə 74, Şərurda 4 kənddə kütləvi qırğınlar törəndə, on minlərlə türk - müsəlman əhalisinin qılıncdan keçirəndə, adamlara diri-diri od vurub yandıranda harda idin, İlahi? Harda idin, ötan əsrdə bütövlükdə 500 min soydaşımız Strabonun sözləri ilə desək, "müxtəlif tayfaların tör-töküntüləri olan başkasən ermənilər" tərəfindən görünməmiş qəddarlıqla qətlə yetiriləndə?

Xəbər yox idimi, mart qırğınları zamanı ermənilər İçərişəhərin girəcəyində iki mindən artıq soydaşımız olan binanı dörd tərəfdən mühasirəyə alandan sonra od vurub yandıranda? Günahsız müsəlmanların yeri-göyü lərzəyə gətirən ah-naləsini eşitmədimmi?

Müstəqil tədqiqatçı Kulqə yazır: "15-20 nəfərlik dəstələrə bölünən silahlı ermənilər evlərə soxulub müsəlman əhalini ağır işgəncələrə öldürür, şəmşirlərlə parçalayıb, iti bıçaqlarla dəlik-dəşik edir, körpə uşaqları süngülərə keçirib havada oynadır, cəsədlərin burun və qulaqlarını kəsir, evlərə od vurub sakinlərqarışıq yandırır, qadınları soyundurur və saçlarını bir-birinə bağlayaraq tütəngin qundağı ilə ölüncəyə

qədər döyürdülər." Müsəlmanları iki-iki üz-üzə bağlayıb, onların başlarını qılınca bir həmlə ilə qoparmaqdan zövq alanlara insan demək olarmı?

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sözləri ilə desək, iki yüz ilə yaxın bir müddətdə erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı hərbi, siyasi, ideoloji və başqa vasitələrlə yürütdüyü siyasətin məqsədi azərbaycanlıları öz doğma torpaqlarından sıxışdırıb çıxarmaq, fiziki cəhətdən məhv etməklə yeni ərazilər ələ keçirmək, mifki "böyük Ermənistan" dövləti yaratmaq idi. XIX əsrin əvvəllərində Qarabağa və Zəngəzura İrəvan və Osmanlı imperiyasının müxtəlif bölgələrində həyata keçirdiyi kütləvi qətlər və talanlar, 1948-1953-cü illərdə soydaşlarımızın Ermənistan Respublikası ərazisindəki ata-baba yurdlarından deportasiya edilməsi, 1988-ci ildən başlayaraq Dağlıq Qarabağı Azərbaycan qoparmaq məqsədi güdən genişmiqyaslı müharibə və onun bu gün də davam edən acı nəticələri, 1992-ci

ilin Xocalı faciəsi – bunlar təcavüzkar erməni millətçilərinin azərbaycanlılara qarşı planlı surətdə həyata keçirdiyi soyqırımı siyasətinin qanlı səhifələridir. Bu məkrli siyasət nəticəsində tarixi Azərbaycan torpaqları zaman-zaman ermənilər tərəfindən qəsb edilmiş, yüz minlərlə soydaşımız qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüş, on minlərlə insan həlak olmuşdur. Hazırda Azərbaycan Respublikası ərazisinin 20 faizi erməni hərbiçilərinin işğalı altındadır.

Bəli, torpaq işğalçı kimi, erməni vəhşiliyi, qəddarlığı, zalımlığı da sərhəd bilmir. Artıq 200 ildən çoxdur ki, bütün vasitələrlə bizə qarşı ardıcıl işğalçılıq, soyqırımı və terror siyasəti aparılır. Və ikili standartlara meyilli dünyada susmağa, özünü görməməzliyə vurmağa üstünlük verir.

Biz nə istəyirik ki? Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin sözləri ilə ifadə etsək, biz yalnız tarixi ədalətin bərpası üçün, torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını, bizə qarşı işğal və soyqırımı siyasəti həyata keçirənlərin beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında ittiham olunmasını istəyirik? Bu istəklərimizdə ədalətsiz nə var ki?! Biz əminik ki, ədalət əvvəl-axır öz yerini tutacaq, xalqımıza qarşı qanlı cinayətlərin əli qanlı çəllədləri mütləq tarixin məhkəməsi qarşısında cavab verəcəklər. Bunu bizdən həm də faciə qurbanlarının müqəddəs ruhları tələb edir.

Qurbanlarımızın sayı-hesabı yoxdur, güzəştərlə limitimiz də çoxdan bitib. Torpaqdan isə pay olmur və olmayacaq. Əgər xain qonşularımız ağıla gəlməsələr, onda son sözüümüzü döyüş səngərlərində deyəcəyik. Cəsarətli, səriştəli, müdrik Ali Baş Komandanımız, güclü iqtisadiyyatımız, qüdrətli ordumuz və işğal altında olan torpaqlarımızı son qarşıma kimi qaytarmaq əzminimiz ola-ola ermənilərin başımıza gətirdikləri faciələrə nə qədər və niyə dözməliyik? Sadəcə bilmək istəyirik: bu haqq savaşımızda sən kiminləsən, İlahi?

Rasif TAHIROV

Çində bir gündə iki gəmi qəzası baş verib

Çinin Cician vilayətinin sahil sularında balıqçı gəmisinin digər gəmi ilə toqquşaraq batması nəticəsində azı 12 nəfər itkin düşüb.

Gecə saatlarında baş verən toqquşma vaxtı balıqçı gəmisində 14 nəfər olub. Hadisə yerinə gələn xilasedicilərin və əraziyə yaxın olan digər gəmilərin köməyi ilə iki nəfər xilas edilib. Digərlərinin axtarışı davam etdirilib.

Çinin Honkonq Xüsusi İnzibati Regionunun sahil sularında da gəmilərin toqquşması faktı qeyd alınıb. Belə ki, Lamma adası yaxınlığında neft tankeri və balıqçı gəmisini toqquşub. Yerli polis məlumatına

əsasən, tankerdəki 13 nəfərin heç biri xəsərət almayıb. Balıqçı gəmisində isə adam olub-olmaması

barədə hələlik məlumat yoxdur. Hadisə yerində axtarış işləri aparılır.

İtaliya Çinin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünə qoşulub

İtaliya rəsmən Çinin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünə qoşulub.

Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqpinin İtaliyaya səfəri zamanı iki ölkənin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsü çərçivəsində əməkdaşlığına dair anlaşma memorandumu imzalanıb. Bununla da İtaliya "Böyük yeddilər" qu-

pundan Çinin bu meqalayihəsinə qoşulan ilk ölkə olub.

Qeyd edək ki, bir neçə gün əvvəl İtaliyanın Baş naziri Cüppe Konte "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsü üzrə İtaliya və Çin arasında imzalanmış olan anlaşma memoran-

dumuna dair Avropa İttifaqı ilə tam razılığın əldə olduğunu bildirmişdi. ABŞ və Avropa İttifaqı İtaliyanın bu layihəyə qoşulmasından narahatlıqlarını ifadə etmişdilər.

Şahin Cəfərov

"Mare Ionio" gəmisini qəzaya uğrayan rezin qayıqla Liviya sahilində rastlaşıb

İtaliyan gəmisini Liviya sahilində batmaq təhlükəsi ilə üzləşən 50 miqrantı xilas edib.

İtaliya KİV-ləri xəbər verir ki, miqrantları xilas etmə üzrə qeyri-hökumət təşkilatına məxsus "Mare Ionio" gəmisini qəzaya uğrayan rezin qayıqla Liviya sahilində rastlaşıb.

Bir qədər sonra hadisə yerinə Liviya sahil mühafizə xidmətinə məxsus gəminin də gəldiyi bildirilir.

Asiman Əsədov

Qəzaya bərən həddən artıq yüklənməsi səbəb olub

İraqın Şimalında Daclə çayında baş verən bərə qəzası nəticəsində həlak olanların sayı 93 nəfərə çatıb.

Rudaw telekanalının yaydığı məlumata görə, faciə ilə əlaqədar ölkədə milli matəm elan edilib. İlk versiyaya əsasən, qəzaya bərən həddən artıq yüklənməsi səbəb olub. Ərəb telekanalları 75 sənənin üçün nəzərdə tutulan bərəyə 170-250 nəfərin mindiyini bildırırlər. Ölənlərin çoxu üzməyi bilməyən uşaqlar olub.

Mülki müdafiə idarəsinin baş direktoru Kazım Bayxan 61 nəfərin xilas edildiyini bildırıb.

Batmış daha 17 miqrantın axtarışı üzrə əməliyyat tədbirləri davam etdirilib

Liviyanın şərqindəki Sabratha şəhərinin sahillərində batan qayıqda ən azı 10 miqrant həlak olub.

"Ruters" agentliyinin bildirdiyinə görə, bu məlumatı Liviyanın təhlükəsizlik xidməti yayıb. Batmış daha 17 miqrantın axtarışı üzrə əməliyyat tədbirləri davam edir. Xidmətin sözcüsü Aiman Dəbbəşi bildırıb ki, Sabratha yaxınlığından və achiqdan Avropa ölkələrinə köç edən insanların üçün əsas toplaşma məntəqəsidir. Onun sözlərinə görə, burada İtaliya və Avropa İttifaqının maliyyə dəstəyi

ilə sərhəd mühafizə tədbirləri xeyli gücləndirilib. "Lakin qanunsuz miqrantları daşıyan qayıqların dənizə çıxmasının qarşısı alınmayıb. Sudandan olan və

qayıqdan sağ qurtulmuş miqrantın dediyinə görə, qayıqda 27 nəfər olub və onlar Zuvaraf şəhərinə doğru hərəkət ediblər. Amma biz ölənlər istisna olmaqla, qalantardan xəbər ala bilmirik", -deyə Dəbbəşi agentliyə müsahibəsində qeyd edib. O əlavə edib ki, həmin miqrantlar Afrikanın Səhra bölgəsindən olan insanlardır.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının miqrasiya agentliyi (IOM) bildırıb ki, batan qayıqdan xilas edilən 15 nəfər xəstəxanaya çatdırılıb, 10 nəfər həlak olub, daha 2 miqrant isə itkin düşüb.

Nyuark-Elizabet limanının dəniz terminalında 453,5 kiloqram donuz əti qaçaqmalçılığına cəhdin qarşısı alınıb

ABŞ-ın Gömrük və Sərhəd Nəzarəti Bürosu tərəfindən Nyu-Cersi ştatının Nyuark-Elizabet limanının dəniz terminalında Çindən göndərilən 453,5 kiloqram donuz əti qaçaqmalçılığına cəhdin qarşısı alınıb. Yarım tonadək donuz ətinin müsadirəsi – bu, ölkə tarixində ən iri qaçaqmalçılıq sayılır.

ABŞ-ın Sahil Mühafizəsi, Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsi, Nyu-York Polis Departamenti və Nyu-York ştatının polisi ilə birgə aparılan reyddə 50-dən çox nəqliyyat konteyneri yoxlanılıb. Daha əvvəl Gömrük və Sərhəd Nəzarəti Bürosuna ABŞ-a "Afrika taunu" xəstəliyi ilə yoluxan donuz əti məhsullarının göndərilib

biləcəyi barədə məlumat daxil olmuşdu. Kənd təsərrüfatı üzrə baş mütəxəssis Vasili Liakakosun sözlərinə görə, donuz ətinə digər məhsulların, o cümlədən əriş-

tə və "Tide" markalı yuyucu vasitələrin qablaşdırılmasında keçirmək planlaşdırılıb.

"Afrika taunu" heyvanlar üçün ölümcül xəstəlik hesab edilir. Əgər xəstəliyə yoluxan məhsullar gömrükdən keçirilərk epidemiyaya səbəb olsaydı, o zaman il ərzində bu sahəyə 10 milyard dollar ziyan vurula bilərdi. Hüquq-mühafizə orqanlarını və ABŞ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin nümayəndələrini

təhqiqatı davam etdirirlər. Hələ ki, heç bir ittiham təqdim olunmayıb.

Yusif Babanlı

“Müasir dənizçilik dünyasına baxış”

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin (ASCO) Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasında tələbələr üçün “Müasir dənizçilik dünyasına baxış” mövzusunda seminar keçirilib.

50-dək tələbənin iştirak etdiyi tə-

mi ASCO sədrinin müşaviri, uzun illər dənizdə çalışan, tanınmış kapitan Titos Giannakakis aparıb.

Titos Giannakakis iştirakçılara beynəlxalq dənizçilik şirkətləri və onların təcrübələri barədə geniş məlumat verib.

Dünyada baş verən dəniz qəzalarından, onların səbəblərindən və sayının azaldılması yollarından danışdı.

Həmçinin, təlim zamanı Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı (IMO) və onun tarixindən də ətraflı söz açıldı.

50-dən artıq ölkə “su stressi” yaşayır

Dünyada iki milyardan çox insanın içməli təmiz suya mütəmadi çıxışı yoxdur. Bu problem diskriminasiyaya məruz qalmış qruplar və böhran regionlarında yaşayan insanlar üçün daha kəskin şəkildə özünü büruzə verir.

Bu barədə məlumat BMT-nin dünya su hesabatında yer alıb. Hesabatda qeyd edilir ki, dünyanın müxtəlif regionlarında cins, yaş, sosial-iqtisadi status və ya etnik, din və dil mənsubiyyətinə görə diskriminasiyaya məruz qalan insanların təmiz su təchizatı yarıtmaz vəziyyətdədir. Acınacaqlı vəziyyət dün-

yanın böhran regionlarında, xüsusilə də qaçqın düşərgələrində hökm sürür.

Hesabatda, həmçinin qeyd edilir ki, su təchizatı ilə bağlı şəhər əhalisinin vəziyyəti kənd əhalisinə nisbətə daha

yaşıdır. Şəhərdə yaşayan əhalinin 63 faizinin mənzili kanalizasiya sistemində qoşulub. Kənd yerlərində isə bu göstərici doqquz faizə bərabərdir. Hesabatda, həmçinin qeyd edilir ki, hazırda dünyanın 50-dən artıq ölkəsi “su stressi” yaşayır, yəni bu ölkədə yerli əhalinin təmiz su ilə təchizatı qənaətbəxş sayıla bilməz.

UNESCO-nun məlumatına görə isə Avropa və Şimali Amerikada 57 milyon insanın ev və mənzillərində su borusu yoxdur.

Elgün Niftəli

Ətraf mühitin vəziyyətinə dair göstəricilər toplanması üzrə global strategiya hazırlanacaq

BMT-nin Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə Assambleyasının 4-cü sessiyasının iştirakçıları planetimizdə tükənməkdə olan resursların qorunub saxlanması nəzərə alınmaqla, yeni inkişaf modelinin əsasını hazırlayıblar. BMT-nin rəsmi saytı xəbər verir ki, sessiya iştirakçıları innovasiyalardan istifadə etməklə, sabit istehsal və istehlak formalarına keçməklə barədə razılığa gəliblər.

Dünyanın 179 ölkəsini təmsil edən nazirlər beş günlük görüşün yekununa dair bəyannamə qəbul ediblər. Sənəddə yeni inkişaf modelinin tətbiq edilməsinin zəruriliyi vurğulanır. Sənədin müəllifləri planetimizin çirklənməsi, qlobal istiləşmə və resursların tükənməsi ilə əlaqədar ciddi narahatlıqlarını bildiriblər.

Bəyannamədə deyilir: “Biz təsdiq edirik ki, yoxsulluğun aradan qaldırılması, qeyri-sabit istehsal və istehlak modellərindən imtina edilməsi, təbii resursların qorunması və onların səmərəli idarə edilməsi sabit inkişaf prosesinin mühüm tərkib hissələridir”.

Forumun nümayəndələri birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik məhsulların istifadəsini 2030-cu ilə qədər əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq əzmində olduqlarını bildiriblər.

BMT-nin Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə Assambleyası ekologiya məsələləri ilə məşğul olan ən iri orqandır. Assambleya iki ildən bir toplanır. Assambleyanın martın 11-də Nayrobidə açılan dördüncü sessiyasına bundan əvvəlki sessiya ilə müqayisədə iki dəfə çox - 4700-dən artıq nümayəndə qatılıb. Onların arasında

dövlət və hökumət başçıları, nazirlər, biznes-liderlər, BMT-nin yüksək vəzifəli əməkdaşları və vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri var.

Forum iştirakçıları ekologiya problemlərinin daha səmərəli həlli üçün beynəlxalq səviyyədə məlumatların toplanması və təhlil edilməsi sistemini yaxşılaşdırmaq, 2025-ci ilədək ətraf mühitin vəziyyətinə dair göstəricilər toplanması üzrə global strategiya hazırlamaq barədə razılığa gəliblər.

Qırmızı dənizdə batan yaxtadan iki Fransa vətəndaşı xilas edilib

Misirin hərbi dənizçiləri Qırmızı dənizdə batan yaxtadan iki Fransa vətəndaşını xilas edib.

Ölkənin Hərbi Dəniz Qüvvələrinin məlumatına görə, onların gəmiçisinin yerləşdiyi ərazidə yelkənli yaxtadan SOS siqnalı alıb və dərhal

özlərini hadisə yerinə çatdırıblar. Artıq batmış olan yaxtadan iki fransız turisti xilas etmək mümkün olub.

Gəminin batmasına səbəb dənizdə güclü küləyin əsməsi olduğu bildirilir.

Asya Hacızadə

Yaşamaq üçün bəşəriyyətin həll etməli olduğu problemlər

BMT-nin Ətraf Mühit Proqramı (UNEP) yaxın gələcəkdə insanların həyatına əhəmiyyətli dərəcədə təsir edəcək iqtisadi və ekoloji tendensiyaları açıqlayıb. AZƏRTAC BMT-nin saytına istinadla xəbər verir ki, sintetik biologiya, ekoloji əlaqələrin bərpası üzrə yeni metodlar, əbədi buzlaqların əriməsi və torf bataqlıqlarının əmələ gəlməsi, azot çirklənməsi, iqlim dəyişməsi bu tendensiyaya daxildir.

Sintetik biologiya. Müasir biotexnologiyalar genetik material, orqanizmlər və bütün bioloji sistemlərin modifikasiya olunmasına imkan verir. Elmin bu sahəsi sürətlə inkişaf edir və alimlər onun köməyi ilə bir sıra xəstəliklərdə, məsələn, təbiətə buraxılan ağcaqanadların Zika virusunu (sarı qızdırma) yaymasına qalib gəlməyə və nəslilə kəsilən heyvanların qorunmasına nail olmağa ümid edirlər.

Eyni zamanda, sintetik biologiya gözlənilməz və arzuolunmaz nəticələrə səbəb ola bilər. Artıq onun inkişafını dayandırmmaq mümkün deyil, lakin UNEP beynəlxalq ictimaiyyəti dəqiqlik qaydalar hazırlamağa və bununla da genetik modifikasiya olunmuş orqanizmlərin ətraf mühitə nəzarətsiz təsirini azaltmağa çağırır.

Ekoloji əlaqələr. Genişmiqyaslı sənayeləşmə ekoloji sistemlərin parçalanmasına gətirib çıxarıb. Halbuki, onlar əsrlərboyu bir-biri ilə sıx əlaqədə olublar. Meşələrin qırılması və iri çaylarda bəndlərin tikilməsi bu yerlərdə canlıların həyatına mənfi təsir göstərir. Həmin proses heyvanların nəslinin kəsilməsinə və böyük ərazilərin çölə çevrilməsinə gətirib çıxara bilər.

Çin 2019-cu il iyunun 5-də Dünya Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü'nü qeyd etməsinə ev sahibliyi edəcək. Builki tədbirlərin mövzusu ətraf mühitin çirklənməsidir.

BMT-nin saytı xəbər verir ki, bu barədə təşkilatın müvafiq sahə üzrə nazirlərin iştirakı ilə Nayrobidə keçirilən Baş Assambleyasının ətraf mühit üzrə tədbirlərində məlumat verilib.

Hər il ətraf mühitin çirklənməsi 7 milyon insanın ölümünə səbəb olur. Onlardan 4 milyonu Asiya-Sakit okean regionundadır. Dünya Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günündə bərpəolunan enerjinin imkanlarının öyrənilməsi, şəhərlərdə və dünyanın bütün regionlarında havanın keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün “yaşıl” texnologiyalardan istifadə sahəsində səylərin birləşdirilməsi məqsədilə hökumətlərə, sənayecilərə, cəmiyyətə və vətəndaşlara çağırış edilib.

Çin hökuməti Dünya Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü tədbirlərinin ölkənin bir neçə şəhərində təşkil olunması barədə öhdəlik götürüb. Əsas tədbirlər isə Çjetsyan əyalətinin Xançou şəhərində keçiriləcək.

Ətraf mühit üzrə Baş Assambleya çərçivəsində aparılan danışıqların qida tullantılarının azaldılması, elektrik avtomobillərinin istehsalının artırılması kimi mühüm məsələlərə müsbət təsir edəcəyi gözlənilir. Çinin ev sahibi seçilməsi isə Pekində 20 il ərzində hava çirkliliyinə dair aparılmış monitorinqin nəticələrinə dair hesabatın dərc olunması ilə bağlıdır.

Hazırda alimlər ekoloji əlaqələrin qorunub saxlanması və ya ekosistemlər arasında körpülərin bərpə olunması üzrə dəniz qoruqlarından tutmuş vəhşi təbiət “dəhlizlərində” bioloji müxtəlliliyi qorumağa imkan verən yeni metodlar təklif edirlər.

Əbədi buzlaqların əriməsi. Qlobal istiləşmə əbədi buzlaqların əriməsinə səbəb olur. Onlar şimal yarımkürəsinin böyük ərazisini əhatə edir. Ərimə nəticəsində ərazinin sirt sahəsi mayeə çevrilir. Bu proses yüksək temperatürəli alimləri çox narahat edir. Çünki, sürətli ərimə prosesi istədiyi ətraf mühitə, istərsə də məhv olmaq təhlükəsi ilə üzləşən infrastruktur obyektlərinə ciddi təhlükə törədir.

Əbədi buzlaqların əriməsi zamanı yüz min illər ərzində buzlaşmış ərazilərdə böyük həcmdə maddələr azad olur. Belə ki, bitki və heyvan qalıqları çürüməyə başlayır, atmosferə metan və karbon qazları bu-

raxılır. Bu, öz növbəsində, qlobal istiləşmə prosesini daha da sürətləndirir, qapalı dairə yaranır.

Azot çirklənməsi. Təbiətdə azot bolluğu mövcuddur və bu maddə əsasən ətraf mühitə və insanlara müsbət təsir göstərir. Lakin insan fəaliyyəti azot silsiləsinin dəyişməsinə səbəb olub və son nəticədə bu maddənin həddindən artıq yüksək miqdarı bütün canlı aləm üçün təhlükə yaradıb. Azot turşusu, məsələn, havaya buraxılan qaz şəklində olan forması karbon qazından 300 dəfə daha təhlükəlidir. Bu birləşmə havanın tərkibini, torpağı, suyu olduqca korlayır və ozon qatını dağıdır.

Azot silsiləsinin dayanıqlı, iqtisadi cəhətdən sərfəli və ətraf mühit üçün zərərli olmayan məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlıq şəraitində səylər göstərilməlidir.

İqlim dəyişikliyinə adaptasiya olunmaq qabiliyyətinin azalması. Təkamül prosesi orqanizmləri ətraf mühitin dəyiş-

məsinə adaptasiya qabiliyyətindən asılıdır. UNEP əmindir ki, iqlim dəyişməsi məsələsində qəbul olunan qərarlar qlobal və uzunmüddətli xarakter daşımalıdır. Ən başlıcası, ekspertlərin göstərdikləri kimi, məsələnin həlli görüntüsünü yaranan, əslində isə bir müddət sonra yenidən bərpa olunmaq məcburiyyəti hiss edilən müvəqqəti tədbirlərdən qaçmaqdır.

Məsələn, 2050-ci ildə dünyada 5,7 milyard insan içməli su qıtlığı ilə üzləşəcək. Bir çox ölkələr bu tendensiya ilə əlaqədar yeraltı suları kəşf edir, istehlakı azaldır və dəniz suyunu şirələndirirlər. Bu tədbirlər, alimlərin də qeyd etdikləri kimi, uzaq perspektivdə özünü doğrultmur. Müttəxisslər bunun əvəzinə yağıs sularının istifadə olunması metodlarını tətbiq etməyi və çirkliləri təmizləməyi tövsiyə edirlər.

Problemin müsbət həlini istəyən, lakin püs nəticə əldə edilən daha bir misal çəkmək olar. Alimlər ABŞ-da dağıdıcı “Katrina” qasırğasından sonra Yeni Orlean ştatının ətrafındakı böyük təhlükəli digər zərərçəkən rayonlarda bufer rolunu oynayacaq və gələcək daşqınlardan qoruyacaq yaşıllıq zonası yaratmağı təklif edirlər. Bunun nəticəsində böyük insan kütləsi - əsasən azərbaycanlı, afrika mənşəli amerikalılar köçürmək lazım gələcəkdir. Həkimiyət bu ideyanın imtina etməli oldu. On il sonra aparılan tədqiqatın nəticələrinə görə, bu ərazidə yaşayan yoxsul sakinlər onların cüzi əmlakını məhv edən qasırğadan sonra özlərini gələ bilməyib və bir çoxu ABŞ-nin digər bölgələrinə köçməyə məcbur olublar.

Çin 2019-cu ildə Dünya Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü tədbirlərinə ev sahibliyi edəcək

ticarətinin azaldılması, elektrik avtomobillərinin istehsalının artırılması kimi mühüm məsələlərə müsbət təsir edəcəyi gözlənilir. Çinin ev sahibi seçilməsi isə Pekində 20 il ərzində hava çirkliliyinə dair aparılmış monitorinqin nəticələrinə dair hesabatın dərc olunması ilə bağlıdır.

BMT Ətraf Mühit Proqramının

göstərməyə çağırmaq imkanına malikdir. Hava çirkliliyi hamımıza təsir edən qlobal problemdir. İndi milyonlarla insanın həyatının xilas edilməsi uğrunda mübarizəyə Çin başçılıq edəcək”.

Çində inkişaf edən “yaşıl” energetika sektoru bu ölkənin iqlim dəyişməsi ilə mübarizə sahəsində açıq-aşkar liderlik nümayiş etdirməsinə şərait yaradıb. Dünyanın elektrikli işləyən nəqliyyat vasitələrinin yarısı və planetin elektrik avtobuslarının 99 faizi bu ölkədə istismar olunur. Dünya Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü'nü qeyd olunması Çin hökumətinə öz innovasiyalarını təqdim etməyə və təmiz ətraf mühitə doğru inkişaf yolunu göstərməyə imkan yaradacaq.

BMT-nin Asiya-Sakit okean regionunda hava çirkliliyi ilə bağlı hazırladığı yeni hesabatda görə, 25 tədbirin həyata keçirilməsi karbon qazının emissiyasını 25 faiz, metanı 45 faiz azalda bilər ki, bu da öz növbəsində qlobal istiləşmənin qarşısını Selsinin üçdəbiri qədər almağa kömək edər.

Aktau limanından rekord miqdarda taxıl ixrac edilib

Aktau limanından rekord miqdarda taxıl ixrac edilib. Azərbaycan və İran Qazaxıstanda yetişdirilən arpanın əsas müştərilərindən sayılır. Şimali Qazaxıstan, Kostanay və Akmola bölgələrində yetişdirilən arpa məhsulu Aktau limanı vasitəsilə Azərbaycana və İrana daşınır.

Ötən il Qazaxıstanda kənd təsərrüfatının inkişafı sayəsində İrana 818 min ton taxıl göndərilib. Bu, nəzərdə tutulan normadan 300 min ton çoxdur.

İlahə Əhmədova

Qazaxıstanın 2013-2020-ci illər üçün hazırlanan agro-sənaye kompleksinin inkişafı proqramının həyata keçirilməsi nəticəsində mühüm nəticələr əldə olunub. Bu ölkənin “Ak bida-terminalları” ASC hazırda 45 şirkətlə müqavilə bağlayıb.

İkinci ayın yekunlarına əsasən, Aktau limanından 170 min tondan artıq taxıl daşınıb. Bu, ötən illə müqayisədə 1,5 dəfə çoxdur.

Yaponiya hərbi dəniz qüvvələri yeni sualtı qayıqını istismara qəbul edib

Martın 18-də “Seryu” sinifindən olan yeni dizel-elektrik zərbə sualtı qayığı Yaponiya hərbi dəniz qüvvələrinə təhvil verilib.

Kyodo agentliyi xəbər verir ki, yeni qayıqın istismara qəbulu mərasimi “Kawasaki Shipbuilding” şirkətinin Kobe şəhərindəki tərsanəsində keçirilib. Uzunluğu 84 metr, su tutumu həcmi 2950 ton olan qayıq altı torpedo aparatı ilə təchiz edilib ki, bunlardan həm də “Harpoon” raketləri də buraxıla bilər. Qayıqın heyətinin 65 nəfərdən ibarət olacağı bildirilir.

Qeyd edilir ki, bu, “Soryu”

sinifindən olan 10-cu qayıqdır və mütəxəssislər onu dünyanın ən yaxşı sualtı qayıqlarından biri hesab edirlər. Fasiləsiz olaraq suyun altında qalmaq xüsusiyyətinə görə bu qayıqlar atom sualtı qayıqlarına bərabər götürülür və səssizliyi ilə fərqlənir.

Tokio hazırda öz hərbi dəniz qüvvələrində təlim qayıqları da daxil olmaqla, 21 sualtı qayığa malikdir. Hazırda “Kawasaki Shipbuilding” şirkətinin tərsanələrində həmin sinifdən olan daha iki sualtı qayıq inşa edilir.

Vüqar Ağayev

Azərbaycan yığması 24 medal qazanıb

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Əbu-Dabidə keçirilən Xüsusi Yay Olimpiya Oyunlarında Azərbaycan komandası möhtəşəm qələbəyə imza atıb.

54 idmançı ilə təmsil olunan Azərbaycan yığması 24 (6 qızıl, 10 gümüş, 8 bürünc) medal qazanıb.

Qeyd edək ki, idmançılarımız atletika, pauerlifting, cüdo, stolüstü tennis, badminton, futbol, həndbol, basketbol, voleybol və üzgüçülük idman növlərində mübarizə aparıblar.

Növbəti Xüsusi Yay Olimpiya oyunları 2023-cü ildə Almaniyanın paytaxtı Berlində təşkil ediləcək.

İyirmi birinci tura "Zirə"–"Səbail" görüşü ilə start veriləcək

Futbol üzrə Azərbaycan Topaz Premyer Liqasının XXII turunun oyunlarının vaxtı müəyyənləşib.

Peşəkar Futbol Liqasının rəsmi saytının verdiyi xəbərə görə, iyirmi birinci turun oyunları iki günün əhatə edəcək.

Tura martın 30-da saat 16:00-da Zira İdman Kompleksinin stadionunda "Zirə"–"Səbail" görüşü ilə start veriləcək. Həmin gün keçiriləcək "Keşlə"–"Nefçi" oyunu isə saat

18:30-da başlayacaq. Qarşılaşma "ASK Arena"da təşkil olunacaq.

İkinci günün ilk oyunu aprelin 1-də Qəbələ şəhər stadionunda baş tutacaq. "Qəbələ" klubu debütant "Sabah" komandasını qəbul edəcək.

Turun son görüşü isə "Kapital Arena" stadionunda "Sumqayıt" və "Qarabağ" komandaları arasında təşkil olunacaq. Görüş saat 18:30-da start götürəcək.

Qeyd edək ki, turun bütün

görüşləri "CBC Sport" kanalı ilə canlı yayımlanacaq.

Iyirmi bir turdan sonra turnir cədvəlində "İkhihakiyyətlilik" yaranıb. Aktivlərində 45 xalı olan "Nefçi" və "Qarabağ" turnir cədvəlində birinci və ikinci yerləri bölürlər. "Səbail" klubu 31 xalla üçüncü, 29 xalı olan "Qəbələ" isə dördüncü yerdədir. Digər pillələrdə müvafiq olaraq, "Sabah" (22), "Zirə" (22), "Keşlə" (19) və "Sumqayıt" (17) yer alıblar.

Ulduz səfirlərin siyahısı açıqlanıb

UEFA 2020-ci ildə keçiriləcək futbol üzrə Avropa çempionatının ulduz səfirlərinin siyahısını açıqlayıb.

Səfirlər gələcək ilin yayında təşkil olunaçaq çempionatın təbliğat kampaniyasında iştirak edəcəklər.

Müxtəlif ölkələrin təmsil edən səfirlərin siyahısında Andrey Arşavin (Rusiya), Angelos Xaristea (Yunanistan), Deko (Portuqaliya), Alessandro Del Piero (İtaliya), Marsel Dessayi (Fransa), Yuri Corkayev (Fransa), Ruud Qullit (Hollandiya), Tyerri Anri (Fransa), Kristian Karambo (Fransa), Yurgen Klinsmann (Almaniya), Patrik Kl-

yuvert (Hollandiya), Henrik Larsson (İsveç), Brayan Ladrup (Danimarka), Luis Fiqu (Portuqaliya), Manişe (Portuqaliya), Lotar Matteus (Almaniya), Stiv Makmanaman (İngiltərə), Qajka Mendiyeta (İspaniya), Antonios Nikopolidis (Yunanistan), Nuno Qomeş (Portuqaliya), Maykl Ouen (İngiltərə), Rober Pires (Fransa), Karel Poborski (Çexiya), Karles Puyol (İspaniya), Rikardo Karvalyo (Portuqaliya),

Peter Şmeyhel (Danimarka), Klarens Zedendorf (Hollandiya), Alan Şirer (İngiltərə), Vladimir Şçiçer (Çexiya), David Trezeq (Fransa), Vitor Baya (Portuqaliya), Xabi Alonso (İspaniya), Xavi Ernandes (İspaniya) və Canluka Zambrotta (İtaliya) yer alıblar.

Avropa çempionatının 60 illik yubileyi münasibətilə turnirin tarixində ilk dəfə olaraq "Avro 2020"nin final mərhələsi qitənin 12 müxtəlif ölkəsində təşkil olunacaq. Bakı Olimpiya Stadionu "Avro 2020"nin qrup mərhələsində üç, 1/4 final mərhələsində isə bir oyununa ev sahibliyi edəcək.

Səudiyyə Ərəbistanı basketbol üzrə dünya çempionatına ev sahibliyi edəcək

Səudiyyə Ərəbistanı bu ilin oktyabrında basketbol üzrə dünya çempionatına ev sahibliyi edəcək.

Bu barədə müqaviləni Ər-Riyadda Ərəb-Səudiyyə Olimpiya Komitəsinin sədri Əbdül Əziz bin Turki əl-Feyləlin iştirakı ilə Səudiyyə Ərəbistanı Basketbol Federasiyasının sədri Əbdül Rəhman əl-Musida və Beynəlxalq Basketbol Federasiyasının sədrinin birinci müavini Aqnessio Andres imzalayıblar.

Ciddə əyalətində keçiriləcək çempionatın Səudiyyə Ərəbistanının dünya idmanında mövqeyinin güclənməsinə töhfə verəcəyi bildirilir.

Aqnessio Andres çempionata ev sahibliyinə görə Səudiyyə Ərəbistanı Basketbol Federasiyasına

minnatdarlığını bildirib, yarışların uğurla təşkil olunacağına əminliyini ifadə edib.

Əbdül Rəhman əl-Musib öz növbəsində Ərəb-Səudiyyə Olimpiya komitəsinin sədri Əbdül Əziz bin Turki əl-Feylələ basketbol üzrə dünya çempionatının ölkədə keçirilməsini dəstəklədiyinə görə təşəkkürünü bildirib. O, bu çempionatın ən vacib idman hadisəsi olduğunu deyib.

Asya Haçızadə

Heç vaxt gec deyil

İdmanla məşğul olmaq heç vaxt gec deyil. "MedikForum" bildirir ki, müntəzəm idman məşqləri hətta 60 yaşından sonra başlasa belə, vaxtsız ölüm riskini azaldır.

Tədqiqat idmanla məşğul olmağa başlamaq üçün münasib olmayan yaş yoxdur barədə fərziyyəni təsdiq edib.

Müntəzəm məşqlər hətta orta və ahi yaşlarda başlasa belə, vaxtsız ölüm riskini bütün həyatı boyu idmanla məşğul olan insanlarda müşahidə olunan həddə qədər azaltmağa kömək edir. Təvsiyə edilən gündəlik fiziki fəallıq normasını 40-61 yaşlarında yerinə yetirməyə başlayan insanlarda vaxtsız ölüm riski 16-43 faiz azalır. Gəncliyində idmanla məşğul olanlar, lakin yaşa dolanda bu faydalı vərdətdən məşğul olmaq isə sağlamlıq üçün qazandıqları bütün üstünlükləri itirirlər.

Hazırda həkimlər yaşlı insanlara həftə ərzində azı 150 dəqiqə yüngül və ya orta intensiv məşq etməyi tövsiyə edirlər. Bütün bunlar sağlamlıq durumunu xeyli yaxşılaşdırır, konkret

olaraq ürək-damar və xərçəng xəstəlikləri səbəbindən ölüm riskini azaldır. Lakin ölüm riskinin azalmasına idmanın təsiri barədə sübutların çoxu xeyli məşq stajı olan orta yaşlı insanlar arasında toplanıb. Fiziki fəallığın insan həyatının müxtəlif dövrlərində həyatdan vaxtsız köçmək riskinə məhz necə təsir göstərməsi ilə bağlı tədqiqatların sayı yetərlidir. ABŞ tədqiqatçıları məhz bu boşluğu doldurublar. Onlar sübuta yetiriblər ki, idmanla müntəzəm məşğul olmaq insanın idmanla məhz nə vaxt məşğul olmağa başlamasından asılı olmayaraq vaxtsız ölüm riskini azaldır. Əgər idman məşqləri dayandırılarsa, insanın əvvəllər idmanla nə qədər məşğul olması da əhəmiyyətini itirir. Çünki fiziki hərəkətsizlik vaxtsız ölüm riski ehtimalını artırır.

Beyin və yaddaşı qoruyan məhsullar

İctimai səhiyyə məsələlərindən, o cümlədən bitki tərkibli pəhrizin üstünlüklərindən, heyvan mənşəli məhsulların zərərindən yazan və bu mövzularda çıxışlar edən amerikalı həkim Maykl Qreger hesab edir ki, düzgün qidalanmaya başlamaqla erkən qocalmanın və beyin xəstəliyinin qarşısını almaq mümkündür. Özü də bunu qocalanda deyil, xeyli əvvəl etmək lazımdır.

Antioksidant və vitaminlərlə zəngin rasion beyini və yaddaşı qoruyur.

M.Qreger kitablarında birində yazır: İnsult və Altsheymer xəstəliyi beyini məhv edən əsas xəstəliklərdir. Qan dövranı pozulanda, damarlar düyünlərlə tıxananda bu xəstəliklər inkişaf edir. Lakin qidalanmanın köməyi ilə hər iki xəstəliyin qarşısını almaq olar. Artıq 20 yaşından başlayaraq xolesterinin yüksəlməsi, qan təzyiqinin qalxıb-ənməsi nəticəsində baş beyində kiçik zədələr yaranır. İnsan 60-70 yaşına çatanda zədələr qabarıq təzahür edir.

Beynin qocalmasının qarşısını almağa kömək edən qidalanma barədə mümkün qədər cavan yaşlarda düşünmək lazımdır. M.Qreger aşağıdakı məhsullara

düqət yetirməyi tövsiyə edir.

Antioksidantlarla zəngin mənbələr. Bu maddələr hüceyrələri zədələyən azad radikallara qarşı mübarizə apararaq beyinin "paslanmasını" qarşısını alır. Gilameyva və tünd yaşıl rəngli tərəvəz ən zəngin antioksidant mənbəyidir.

Polifenolların mənbəyi. Polifenollar beyin üçün dağıdıcı olan zülal düyünlərinin və yumaqlarının əmələ gəlməsini qarşısını alaraq sinir hüceyrələrinin qoruyur. Üzüm və quşüzümü-nün tərkibi polifenollarla zəngindir.

Sitrus bitkiləri. M.Qregerin fikrincə, sitrus bitkiləri insult ehtimalını azaldır. Onların tərkibi məhsulların çoxunda beyinə enerji verən tiamin və maqnezium var.

Qaragilə. Elmi tədqiqatlar göstərir ki, qaragilə koqnitiv funksiyaları vaxtsız zəifləyən ahillərdə yaddaşı möhkəmləndirir.

Köpəklə taxıl. M.Qreger səhərlər köpəklə taxıldan bişirilən sıyıq yeməyi məsləhət görür. Belə taxılın tərkibində qanın beyinə axmasını tənzimləyən fol turşusu, yaddaşı keyfiyyətini hissediləcək dərəcədə yaxşılaşdıran tiamin (B1 vitamini) var.

Qoz-fındıq. Qoz, fındıq, yerfındığı, badam, keşyü, pekan qozu beyinin kompleks şəkildə güclü müdafiəsini təmin edən Omega-3 turşuları, habelə B6, E vitaminləri və fol turşusu ilə zəngin məhsullardır. Qoz-fındıq məhsullarının çoxunda beyinə enerji verən tiamin və maqnezium var.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasına qəbul olmaq istəyən abituriyentlərin nəzərinə

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının ixtisaslarını seçən abituriyentlər elektron ərizələrini təsdiq etdikdən sonra 1 aprel – 31 iyul tarixlərində Kazım Kazımzadə küçəsi, 120A ünvanında yerləşən ("Elmlər Akademiyası" metrosu yaxınlığında, Mərkəzi Gömrük Hospitalının yanı) "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin "Dənizçilər poliklinikası" MMC-yə müraciət etməlidirlər.

İş günləri: I – VI günlər. İş saatları: 09:00 – 14:30
Abituriyentlər tibbi komissiyaya aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər:

1. Şəxsiyyət vəsiqəsi, hərbi qeydiyyat alımına haqqında vəsiqə (və ya hərbi bilet), abituriyentin elektron ərizəsi (iş nömrəsi)
2. Ruhü əsəb dispanserindən arayış, narkoloji dispanserdən arayış, xəstəliklə əlaqədar qeydiyyatda olduğu poliklinikadan qısa epikriz.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbərliyi və Həmkarlar İttifaqı Komitəsi "Bibiheybət" Gəmi Təmiri Zavodunun direktor müavini Namiq Nurməmmədova anasının vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Su içməyin böyük əhəmiyyəti var

Su dünyada mövcud olan dörd vacib ünsürdən biridir və onu əbəz yerə həyat mənbəyi hesab etmirlər. İnsan bədənində də ən çox suya tələbat duyulur.

Suyun çoxlu faydaları var və onu yalnız yay aylarında deyil, ilin bütün fəsilərində içmək lazımdır.

Ağız qoxusundan xilas olmaq üçün ən səmərəli vasitələrdən biri su içməkdir. Saçların uzanması üçün də su içməyin böyük əhəmiyyəti var. Su orqanizmin hər bir his-

səsi, o cümlədən beyin üçün çox gərəklidir. Hamiləlik dövründə xanımların daha çox su içməsi məsləhətdir. Mədə-bağırsaq sistemində olan problemlərin həllində də su vacib şərtdir.

Su içilməsi stressin də azalmasına səbəb olur. Böyrəklər isə suyun ən çox qoruduğu orqandır. Çox su içilməsi böyrək daşı yaranması riskini azaldır. Onun hər bir orqana faydası olduğu kimi ürəyə də xeyri var.

Piyələnmənin faydası da varmış...

Orqanizmdə piyən miqdarının çox olması insuldan sonra sağ qalma şansı yüksəldir. Amerika Nevrologiya Akademiyasının verdiyi xəbərə görə, Los-Anceles şəhərindəki Kaliforniya Universitetinin alimləri bu qənaətə gəliblər.

Həkimlər piyələnmə paradoksu ilə ilk dəfə qarşılaşıblar. Bu o deməkdir ki, artıq çəkinin orqanizmin sağlamlığına təkcə təhlükə (ürək-damar xəstəlikləri, diabet, xərçəngin inkişafı riskinin artması və s.) yaratdığını düşünmək düzgün deyil. Axı, artıq çəki bəzən orqanizmi qoruyur.

Tədqiqatın müəllifi Tzolu Lyu deyib: "Məlumdur ki, artıq çəki böyrək və ürək xəstəliklərindən əziyyət çəkən insanların sağ qalmasına kömək edir. Buna görə də biz belə bir məsələni aydınlaşdırmaq istədik: artıq çəki insulda sağ qalma imkanlarını da artırırımı?"

Bir qrup alim kəskin işemik insult keçirmiş 1033 xəstənin (orta yaş 71) vəziyyətini üç ay ərzində

müşahidə edib. İştirakçıların bədən kütləsi indeksindən (BKI) asılı olaraq onları beş qrupa böldüblər.

Tədqiqat göstərib ki, piyələnmənin ağır formasından əziyyət çəkən insanlar çəkisi normal olanlara nisbətən insuldan nəticələrindən 62 faiz az ölürlər. Sadəcə, artıq çəki onların sağ qalma şansı 46 faiz artırır. Çəkisi bir qədər artıq olanların isə sağ qalma şansı 15 faiz artır. Bu nəticələr alimlər yük-

sək qan təzyiqi, yüksək xolesterin səviyyəsi, yaxud siqaret çəkmək kimi göstəriciləri nəzərə alandan sonra hesablanıb.

Alimlərin fikrincə, çəkisi artıq olan insanların insult zamanı sağ qalmasına onların bəsləyici maddələr ehtiyatı kömək edir. Doğrudur, BTI ilə insuldan sonra ölüm halları arasında əlaqə barədə daha dəqiq nəticələr almaq üçün əlavə tədqiqatlar aparılmalıdır.

BAŞ REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHIROV

Ünvanımız:
AZ1029, Bakı şəhəri,
Heydər Əliyev prospekti, 152
TELEFONLARIMIZ:
Baş redaktor
(050) 670-33-76;
12-36 (daxili)

Qəzetin təsisçisi:
"Azərbaycan Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi"
Qapalı Səhmdar
Cəmiyyəti

Qəzet "Dəniz" qəzetinin
kompyuter mərkəzində
yığılmış, səhifələnməmiş və
"Azərbaycan" nəşriyyatında
çap olunmuşdur

Şəhadətnamə: 275
Tiraj: 2000
Sifariş: 1015